

4.9.2023

Vanhuuseläkeliikkeen seuranta

1 Kuolevuusperustejaoksen työstä

Telan laskuperusteasiain neuvottelukunnan asettama kuolevuusperustejaos toimii vuonna 2023 seuraavalla kokoonpanolla: Heidi Halme (pj., Ilmarinen), Kalle Elo (Veritas), Tuomas Hakkarainen (Elo), Harri Isokorpi (STM), Sergei Lahti (ETK), Risto Louhi (Keva), Lauri Ojala (Porasto), Jouni Rokka (Varma) ja Mervi Virolainen (siht., Ilmarinen).

2 Keskeiset tulokset

Kokonaisvahinkosuhde pieneni vuonna 2022 kolmatta vuotta peräkkäin ja oli 95,6 % (100,8 % vuonna 2021). Miesten vahinkosuhde oli 99,7 % (104,1 %) ja naisten 86,9 % (93,7 %). Vanhuuseläkeliike tuotti vuonna 2022 ylijäämää 41,6 miljoonaa euroa, kun vuonna 2021 tulos oli vielä tappiollinen (alijäämä 6,5 miljoonaa euroa). Ylijäämä syntyi pääosin 1930- ja 1940-luvulla syntyneiden miesten sekä 1930–1950-luvuilla syntyneiden naisten kohorteista.

3 Väestön elinajan kehitys

Elinajanodote on ”vuosien määrä, jonka verran tietyn ikäinen henkilö eläisi kuolleisuuden pysyessä ennallaan” (Tilastokeskus, <https://www.stat.fi/meta/kas/elinajanodote.html>).

Tässä raportissa on käytetty vuoden 2022 elinajanodotteiden osalta Tilastokeskuksen ennakkotietoja. Lopulliset tiedot julkaistaan vuoden 2023 lokakuun lopussa, kun 0-vuotiaana kuolleiden tarkka ikäjakauma on selvillä. Tilastokeskus käyttää ennakkotietojen laskennassa 0-vuotiaiden osalta estimaattina edellisten vuosien vastaavaa jakaumaa. Tarkan ikäjakauman vaikutus elinajanodotteeseen on Tilastokeskuksen mukaan vähäinen. Elinajanodotteiden ennakkotietoja käytettiin ensimmäisen kerran vuonna 2022 laaditussa raportissa, jolloin ennakkotiedot liittyivät vuoden 2021 odotteisiin. Vuoden 2021 ennakkolliset elinajanodotteet täsmäsivät lopullisiin odotteisiin kaikissa ikäluokissa, sekä miehillä, naisilla että yhteensä.

Vastasyntyneen elinajanodote on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 0,16 vuodella kalenterivuodessa (taulukko 1). TyEL:n voimaantulosta eli vuodesta 2007 alkaen vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 0,12 vuotta kalenterivuodessa. Vuonna 2022 elinajanodote pieneni edellisestä vuodesta 0,61 vuodella ja odote on pienentynyt kolmen viimeisen vuoden aikana keskimäärin 0,22 vuotta kalenterivuodessa. Elinajanodote on pienentynyt 2000-luvulla ainoastaan vuosina 2016, 2020, 2021 ja 2022.

Miesten elinajanodote pieneni vuonna 2022 edellisestä vuodesta 0,52 vuodella ja naisten 0,67 vuodella. Miehillä vastasyntyneen elinajanodote on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 0,21 vuodella ja naisilla keskimäärin 0,12 vuodella kalenterivuodessa. Vuonna 2000 naisten elinajanodote oli 6,9 vuotta pidempi kuin miesten; vuonna 2022 ero oli kaventunut 5,2 vuoteen.

4.9.2023

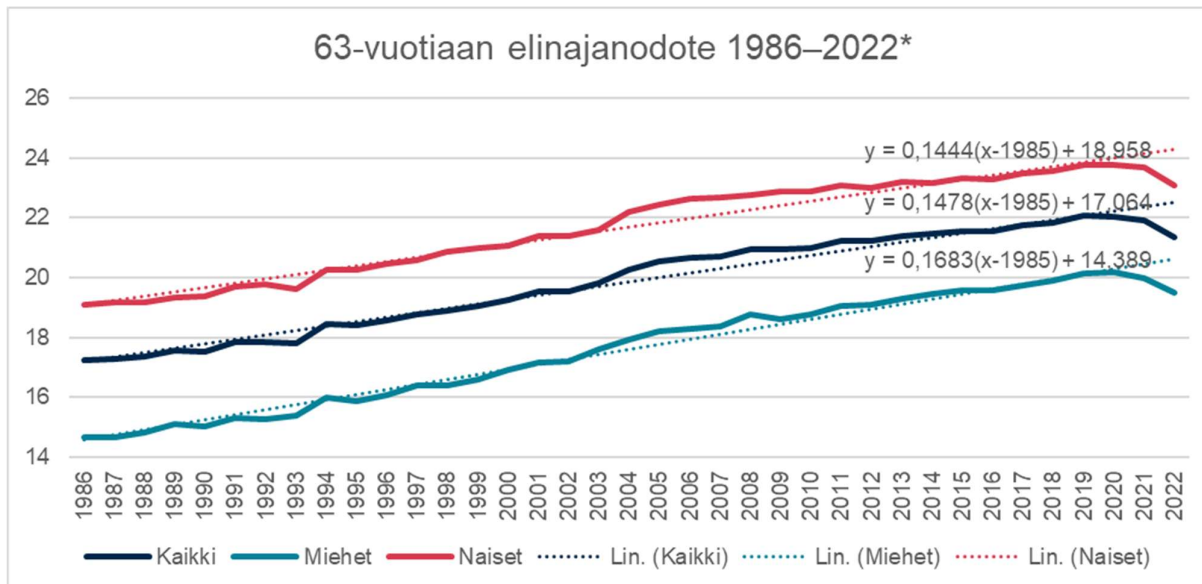
VUOSI	ELINAJANODOTE			MUUTOS		
	Kaikki	Miehet	Naiset	Kaikki	Miehet	Naiset
2000	77,66	74,14	81,01	0,21	0,41	-0,01
2001	78,13	74,56	81,53	0,47	0,42	0,52
2002	78,26	74,85	81,53	0,13	0,29	0,00
2003	78,53	75,12	81,81	0,27	0,27	0,28
2004	78,84	75,30	82,26	0,31	0,18	0,45
2005	78,96	75,51	82,29	0,12	0,21	0,03
2006	79,36	75,80	82,83	0,40	0,29	0,54
2007	79,37	75,84	82,85	0,01	0,04	0,02
2008	79,69	76,32	82,99	0,32	0,48	0,14
2009	79,84	76,48	83,14	0,15	0,16	0,15
2010	80,00	76,71	83,23	0,16	0,23	0,09
2011	80,38	77,17	83,53	0,38	0,46	0,30
2012	80,49	77,50	83,39	0,11	0,33	-0,14
2013	80,86	77,84	83,81	0,37	0,34	0,42
2014	81,05	78,17	83,87	0,19	0,33	0,06
2015	81,36	78,53	84,13	0,31	0,36	0,26
2016	81,29	78,43	84,11	-0,07	-0,10	-0,02
2017	81,48	78,70	84,20	0,19	0,27	0,09
2018	81,61	78,89	84,28	0,13	0,19	0,08
2019	81,87	79,16	84,53	0,26	0,27	0,25
2020	81,82	79,03	84,62	-0,05	-0,13	0,09
2021	81,81	79,15	84,46	-0,01	0,12	-0,16
2022*	81,20	78,63	83,79	-0,61	-0,52	-0,67

Taulukko 1. Vastasyntyneen elinajanodotteen kehitys väestötasolla (lähde: Tilastokeskus)

*Vuoden 2022 elinajanodote on Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.

63-vuotiaan elinajanodote pieneni 0,56 vuodella vuodesta 2021 (kuva 1). Miesten odote pieneni 0,49 vuotta ja naisten 0,60 vuotta. 63-vuotiaan elinajanodote on kasvanut 2000-luvulla keskimäärin 0,10 vuotta kalenterivuodessa. TyEL:n voimaantulosta eli vuodesta 2007 alkaen vuotuinen kasvu on ollut keskimäärin 0,04 vuotta kalenterivuodessa. Kolmen viimeisen vuoden aikana odote on kuitenkin pienentynyt keskimäärin 0,23 vuotta kalenterivuodessa.

4.9.2023

Kuva 1. 63-vuotiaan elinajanodotteen kehitys väestötasolla (lähde: Tilastokeskus)

*Vuoden 2022 elinajanodote on Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.

4 TyEL:n perusturvan vanhuuseläkeliike riskiperusteanalyysin mukaan

Työeläkeyhtiöiden yhdistetyn riskiperusteanalyysitilaston avulla seurataan vanhuuseläkeliiikkeessä vuosittain laskuperusteiden mukaan vapautuvia vastuita (a) ja todella vapautuneita vastuita (b). Vahinkosuhte saadaan näiden suhteena (a/b). Taulukossa 2 on esitetty riskiperusteanalyysitilaston luvut vuodesta 2007 lähtien. Koska LEL-kanta ei ole mukana riskiperusteanalyysien tiedoissa vuodesta 2012 lähtien, taulukon 2 vahinkosuhteet on laskettu vuosille 2007–2011 poistamalla laskuperusteiden mukaan vapautuneista vastuista (a) mahdollinen LEL-kuolevuusperusteen ali- tai ylijäämän vaikutus. Täten uudeksi vahinkosuhteeksi saadaan (a+c)/b, jossa c on LEL-kuolevuusperusteen mahdollinen ylijäämä. Ennen vuotta 2007 LEL-kanta ei ole ollut mukana tarkasteluissa.

Vuoden 2016 lopusta alkaen voimaan tullut uusi kuolevuusperuste on vaikuttanut vahinkosuhdetta alentavasti. Taulukossa 2 on esitetty vuoden 2016 osalta virallisen riskiperusteanalyysin mukainen vahinkosuhte 108,8 %, joka on laskettu kyseisen vuoden aikana voimassa olleen laskuperusteen mukaisesti. Vuodelle 2016 laskettu uuden kuolevuusperusteen mukainen vahinkosuhte oli 100,6 %. Vuonna 2022 vahinkosuhte pieneni edellisestä vuodesta 5,2 %-yksikköä ollen 95,6 % (100,8 % vuonna 2021). Vahinkosuhte pieneni jo kolmatta vuotta peräkkäin. Vanhuuseläkeliike tuotti ylijäämää 41,6 miljoonaa euroa vuonna 2022.

4.9.2023

VAPAUTUNUT VASTUU (M€)				LEL-KUOLE- VUUSPERUS- TEEN YLI- JÄÄMÄ (M€)	VAHINKOSUHDE (%) (LEL-KUOLEVUUS- PERUSTEEN ALI-/YLI- JÄÄMÄN VAIKUTUS POISTETTU)	
VUOSI	Perusteiden mukaan	Todellinen	Erotus (ml. LEL-yli- jäämä)		Vahinko- suhde (%)	3 vuoden liukuva ka.
2007	277,4	288,8	11,4	0	96,1	96,2
2008	318,1	309,6	-4,7	-3,8	101,5	98,6
2009	343,4	336,8	-2,8	-3,7	100,8	99,5
2010	381,6	374,0	-1,9	-5,7	100,5	101,0
2011	417,5	394,4	-14,2	-8,8	103,6	101,7
2012	406,0	387,9	-18,1		104,7	102,9
2013	441,9	416,3	-25,6		106,2	104,8
2014	479,2	439,6	-39,6		109,0	106,6
2015	519,7	472,6	-47,0		110,0	108,4
2016	566,3	520,6	-45,7		108,8	109,2
2017	550,9	534,5	-16,4		103,1	107,3
2018	615,9	599,3	-16,7		102,8	104,9
2019	698,0	662,0	-36,0		105,4	103,8
2020	747,6	718,0	-29,6		104,1	104,1
2021	830,0	823,5	-6,5		100,8	103,5
2022	898,2	939,8	41,6		95,6	100,2

Taulukko 2. TyEL:n perusturvan vanhuuseläkeliikkeen kehitys, molemmat sukupuolet (LEL-kuolevuusperusteen ali-/ylijäämän vaikutus poistettu vuosilta 2007–2011)

Miesten vuoden 2022 vahinkosuhte oli 99,7 % ja naisten 86,9 % (taulukot 3a ja 3b). Miesten vahinkosuhte pieneni edellisestä vuodesta 4,3 %-yksikköä ja naisten 6,8 %-yksikköä. Erotus b-a kuvaa vanhuuseläkeliikkeen tulosta euroina. Liike tuotti ylijäämää sekä miehillä että naisilla.

4.9.2023

MIEHET	VAPAUTUNUT VASTUU (M€)			VAHINKOSUHDE a/b (%)
VUOSI	Perusteiden mukaan (a)	Todellinen (b)	Erotus b-a	
2020	527,5	487,9	-39,6	108,1
2021	585,6	562,6	-22,9	104,1
2022	633,5	635,2	1,7	99,7
2020–2022	1 746,6	1 685,7	-60,8	103,6

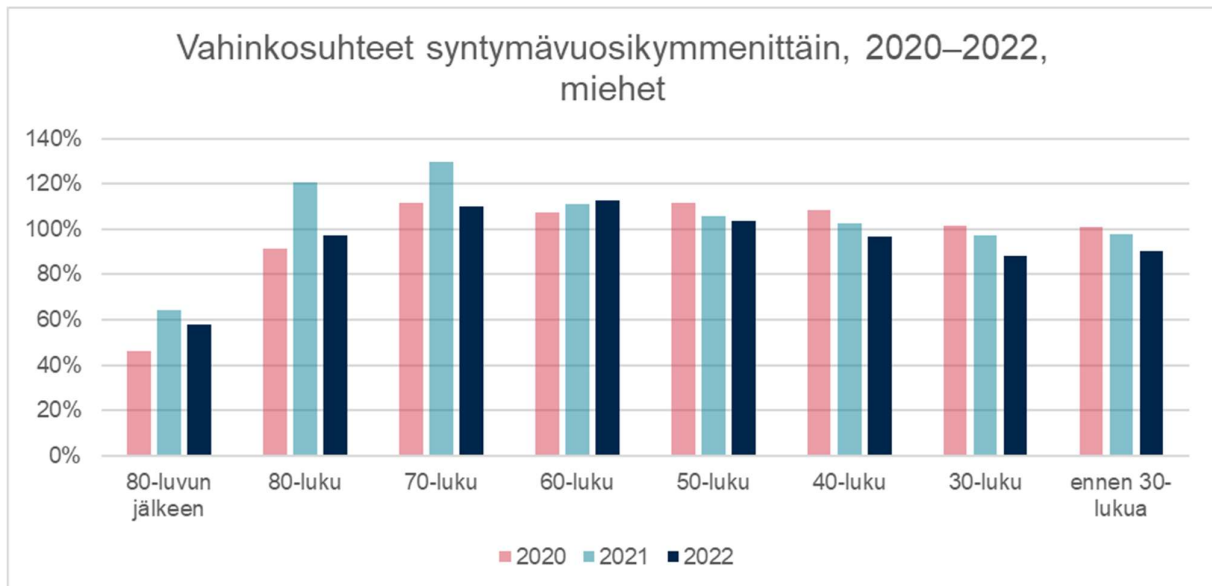
Taulukko 3a. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet vuosina 2020–2022, miehet

NAISET	VAPAUTUNUT VASTUU (M€)			VAHINKOSUHDE a/b (%)
VUOSI	Perusteiden mukaan (a)	Todellinen (b)	Erotus b-a	
2020	220,1	230,1	10,0	95,7
2021	244,4	260,9	16,4	93,7
2022	264,7	304,6	39,9	86,9
2020–2022	729,2	795,5	66,3	91,7

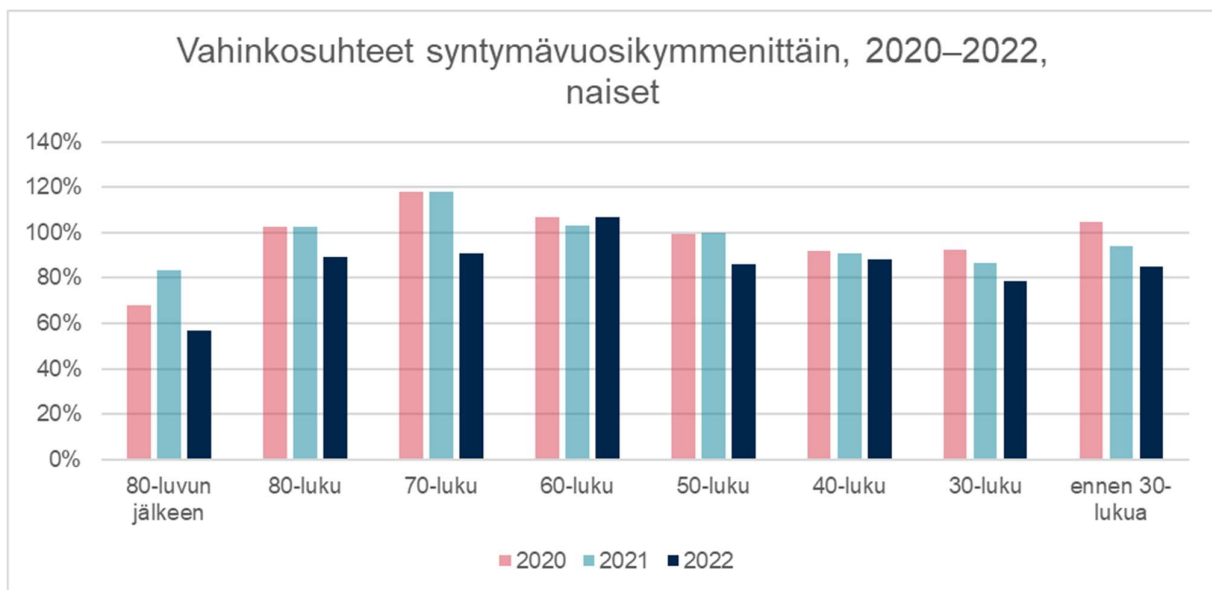
Taulukko 3b. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet vuosina 2020–2022, naiset

Kuvissa 2a ja 2b on esitetty vahinkosuhteet syntymävuosikymmenittäin vuosina 2020–2022. 1950- ja 1960-luvulla syntyneiden miesten kohortit olivat vuonna 2022 edelleen tappiolliset, mutta 1940-luvulla syntyneiden miesten kohortin tulos oli ylijäämäinen. Vanhuuseläkeliikkeen ylijäämä syntyi lähinnä 1930- ja 1940-luvulla syntyneiden miesten sekä 1930–1950-luvuilla syntyneiden naisten kohorteista (kuvat 3a ja 3b).

4.9.2023

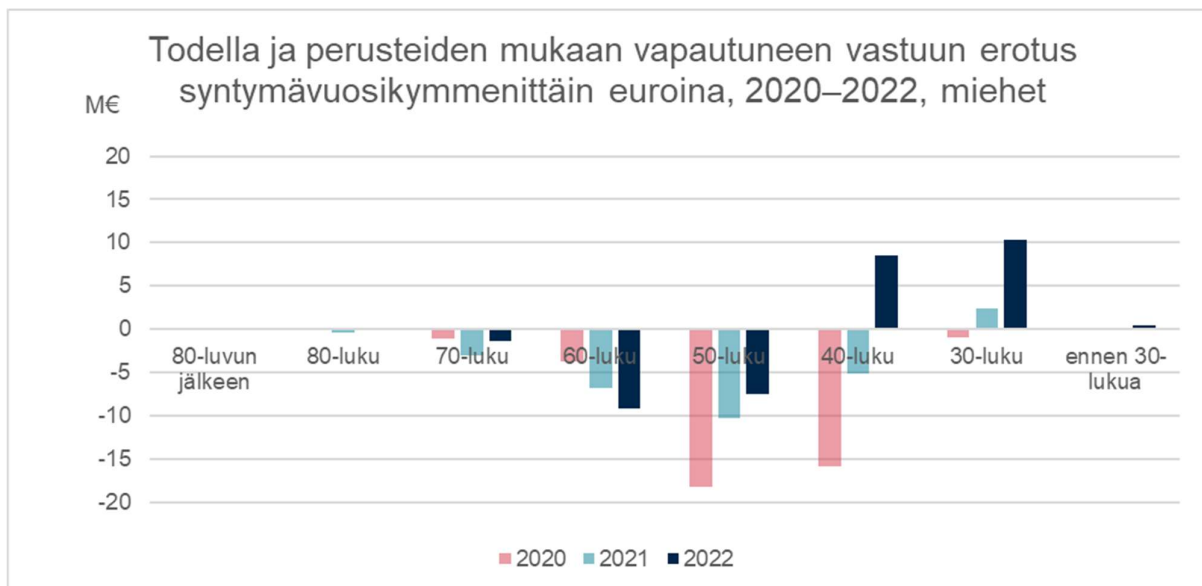

Kuva 2a. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet syntymävuosikymmenen mukaan vuosina 2020–2022, miehet

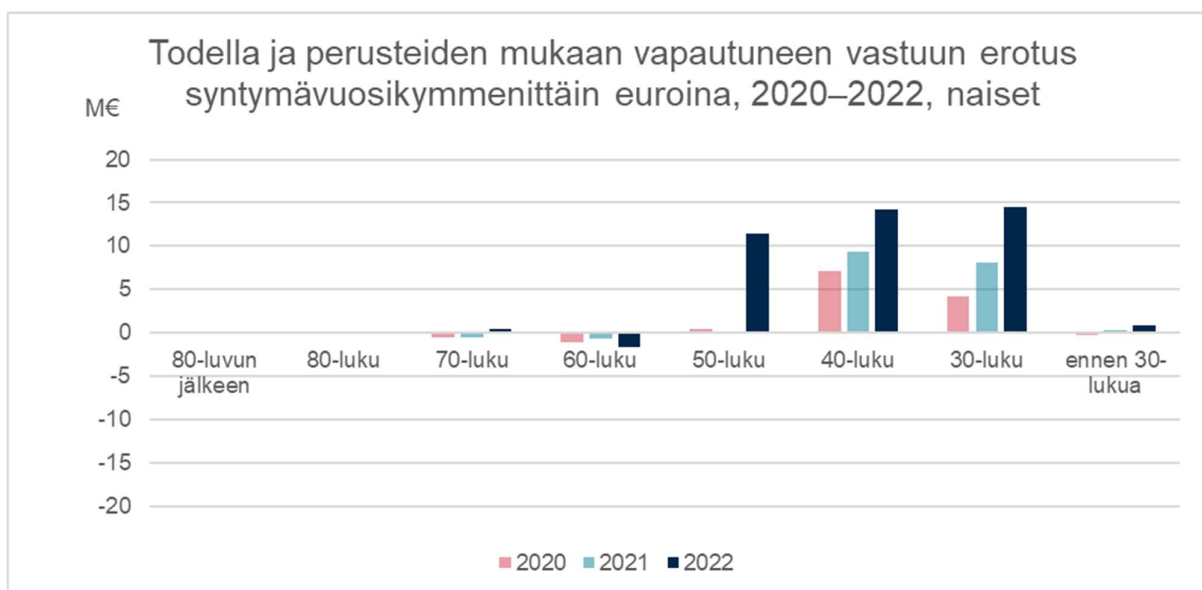

Kuva 2b. TyEL:n perusturvan vahinkosuhteet syntymävuosikymmenen mukaan vuosina 2020–2022, naiset

4.9.2023

Kuva 3a. TyEL:n perusturvan todella vapautuneen ja perusteiden mukaan vapautuneen vanhuuseläkevastuun euromääräinen ero syntymävuosikymmenen mukaan vuosina 2020–2022, miehet

Kuva 3b. TyEL:n perusturvan todella vapautuneen ja perusteiden mukaan vapautuneen vanhuuseläkevastuun euromääräinen ero syntymävuosikymmenen mukaan vuosina 2020–2022, naiset

5 Kuolevuus ja elinaikavertailu työeläkelaeittain

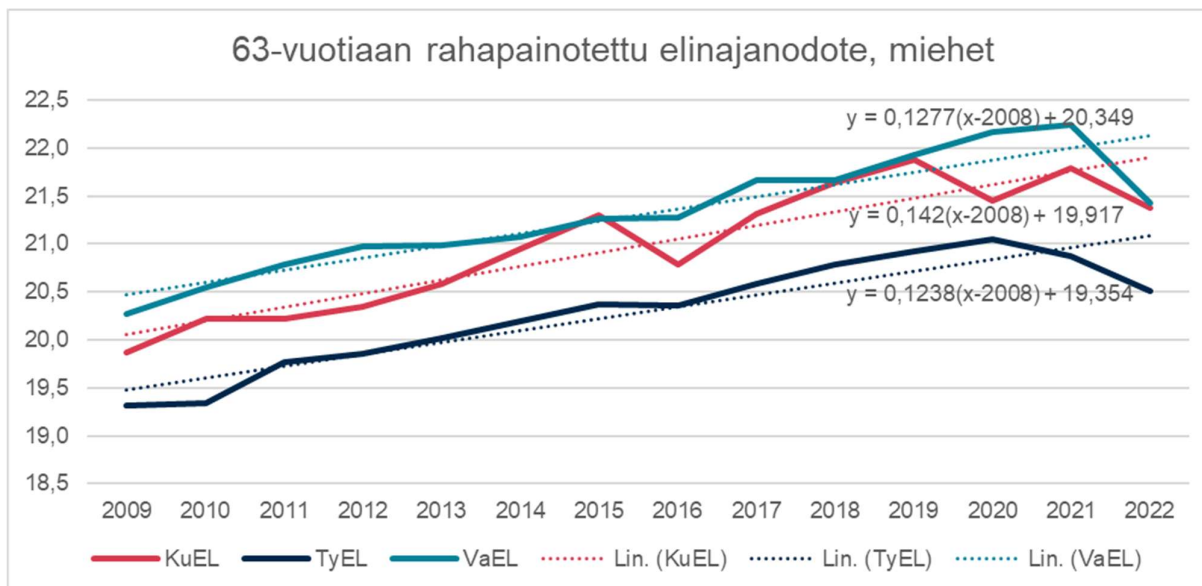
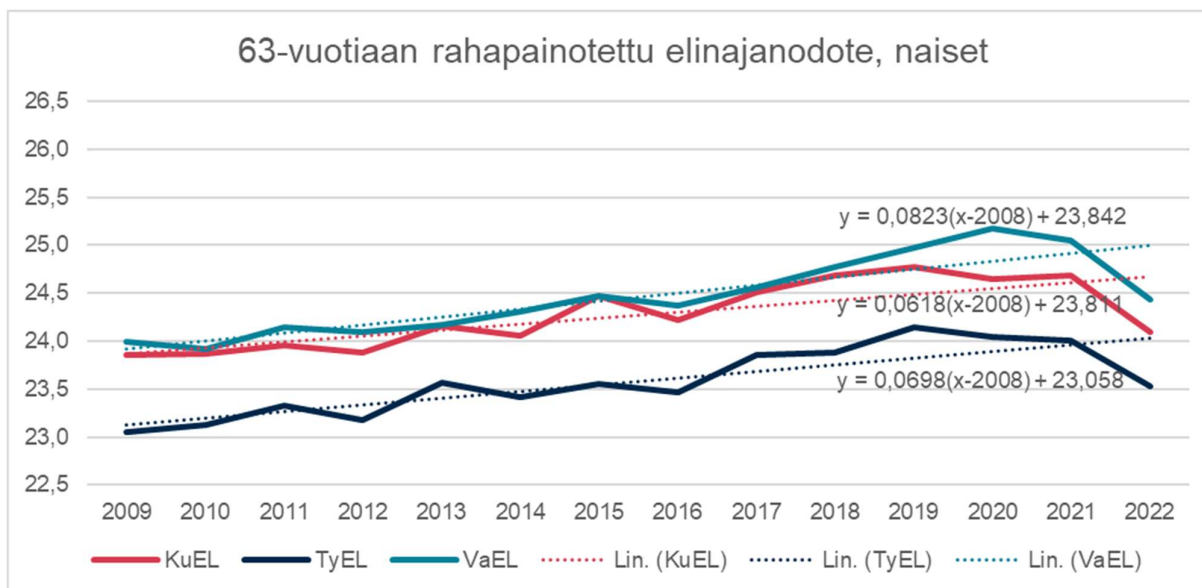
ETK:n kuolevuuslukujen perusteella on tarkasteltu periodikohtaisia elinajanodotteita myös KuEL-, TyEL- ja VaEL-piirien osalta vuoden 2009 seurantaraportista lähtien. Vuoden 2017 seurantaraporttiin saakka em. lakien kappalepainotettuja henkilöpiirikohtaisia odotteita verrattiin väestön elinajanodotteisiin. Tällöin henkilön katsottiin kuuluneen lain piiriin, jos hän eläessään (vuoden lopussa) tai kuollessaan oli ko. lain mukaisessa työsuhteessa tai ko. lain mukaisen lakiosan sisältävällä omaeläkkeellä. Näin ollen joukot olivat osittain päällekkäisiä.

4.9.2023

Vuoden 2018 raportista lähtien lakien välinen vertailu on tehty käyttäen ETK:n laskemia rahapainotettuja elinajanodotteita. Rahapainona on käytetty karttuneita tai maksussa olevia työeläkkeitä. Tällöin piiri on kattavampi kuin aiemmissa seurantaraporteissa käytetty piirin käsite, joka kattoi vain työssä tai eläkkeellä olevat henkilöt mutta ei vapaakirjoja. JuEL-piiristä tarkasteluun on otettu mukaan JuEL/Kevan jäsenyhteisöjen (jäljempänä KuEL) ja JuEL/valtion (jäljempänä VaEL) piirien erikseen lasketut kuolevuudet. Lakien keskinäisen vertailun lisäksi tuloksia verrataan myös väestön kappalepainotettuihin elinajanodotteisiin.

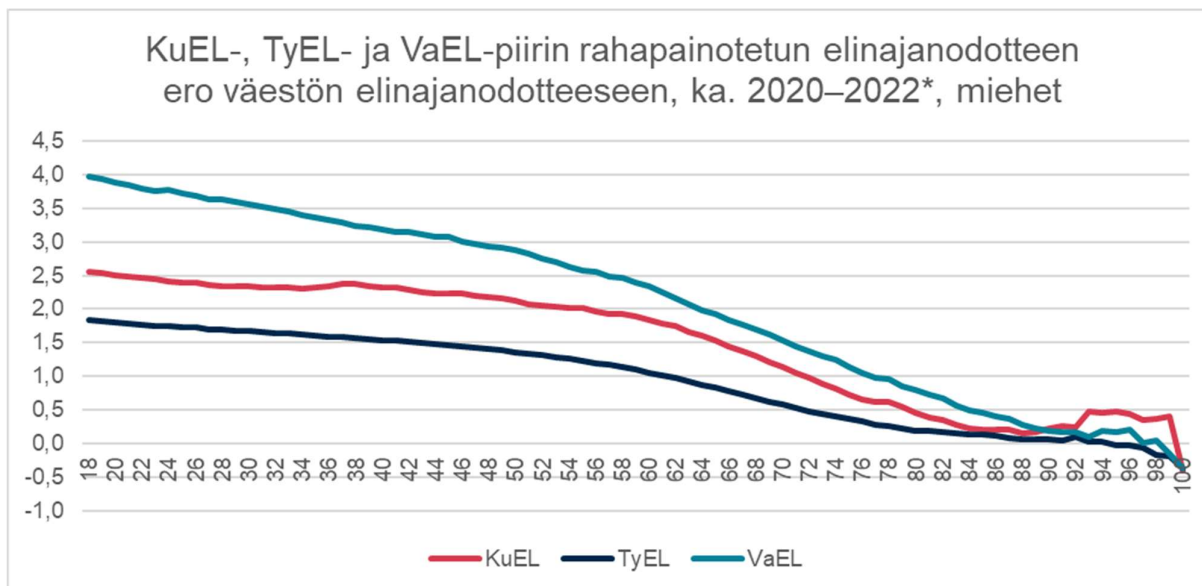
Kuvissa 4a ja 4b on esitetty 63-vuotiaan rahapainotetun elinajanodotteen kehitys lakikohtaisesti vuosina 2009–2022. Elinajanodote on kasvanut tarkasteluajanjaksolla kaikissa piireissä, ja kasvu on ollut suurempaa miehillä kuin naisilla. Miesten TyEL-piirin odote on ollut tarkastelujaksolla keskimäärin 0,7 vuotta pienempi kuin KuEL-piirissä ja 1,0 vuotta pienempi kuin VaEL-piirissä (kuva 4a). Naisilla (kuva 4b) vastaavat erot ovat 0,7 vuotta (TyEL- ja KuEL-piirin välinen ero) ja 0,9 vuotta (TyEL- ja VaEL-piirin välinen ero). Elinajanodote pieneni vuonna 2022 selvästi edellisestä vuodesta sekä miehillä että naisilla kaikissa piireissä.

4.9.2023

Kuva 4a. 63-vuotiaan rahapainotettu elinajanodote vuosina 2009–2022, miehet**Kuva 4b.** 63-vuotiaan rahapainotettu elinajanodote vuosina 2009–2022, naiset

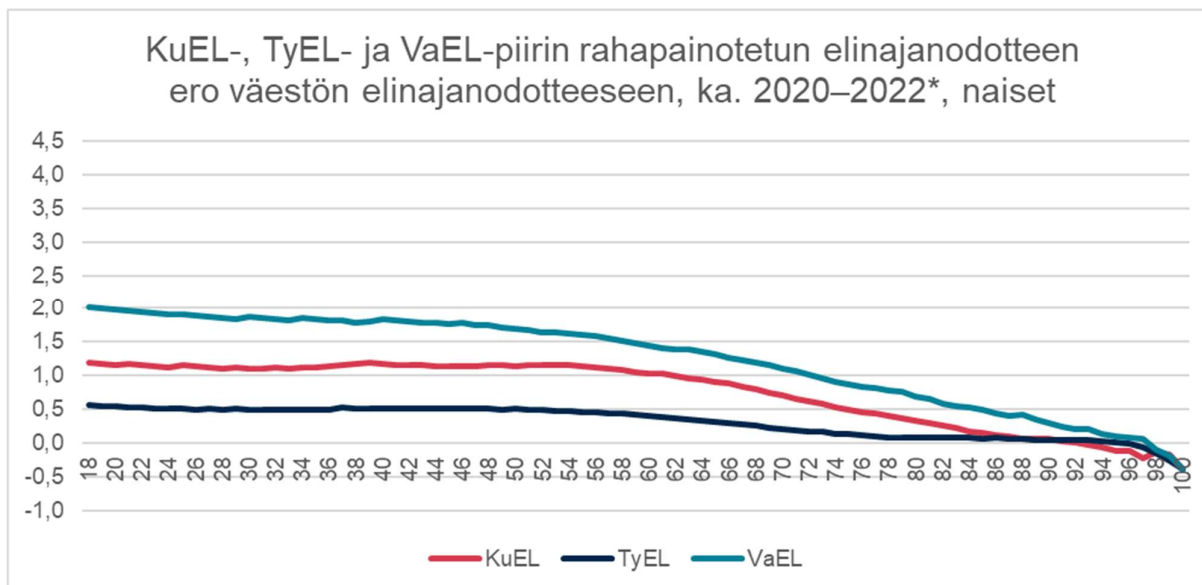
Kuvissa 5a ja 5b on verrattu eri lakien ikäkohtaisia rahapainotettuja elinajanodotteita väestötason kappalekuolevuuksilla laskettuun odotteeseen. Odotteet ovat vuosien 2020–2022 keskiarvoja. Miehillä odotteet ovat korkeimmat VaEL-piirissä ja alhaisimmat TyEL-piirissä vanhimpia ikäluokkia lukuun ottamatta. Erityisesti nuorilla VaEL-piirin ero KuEL- ja TyEL-piireihin on selkeä. Myös naisilla VaEL-piirin odotteet ovat korkeimmat ja TyEL-piirin odotteet alhaisemmat kuin muiden lakien piirissä. Vanhimmat ikäluokat muodostavat poikkeuksen tässäkin tapauksessa. Jos vanhimpia ikäluokkia ei oteta huomioon, lakikohtaiset odotteet ovat sekä miehillä että naisilla korkeammat kuin väestössä ja miehillä lakikohtaisten odotteiden ero väestöön on suurempi kuin naisilla. Verrattuna vuosien 2019–2021 keskiarvoihin elinajanodotteiden erot väestöön ovat pysyneet jokaisessa piirissä keskimäärin samalla tasolla sekä miehillä että naisilla.

4.9.2023

Kuva 5a. Miesten KuEL-, TyEL- ja VaEL-piirin rahapainotetun elinajanodotteen ero väestön elinajanodotteeseen, vuosien 2020–2022 keskiarvo

*Väestön elinajanodote on vuoden 2022 osalta Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.

Kuva 5b. Naisten KuEL-, TyEL- ja VaEL-piirin rahapainotetun elinajanodotteen ero väestön elinajanodotteeseen, vuosien 2020–2022 keskiarvo

*Väestön elinajanodote on vuoden 2022 osalta Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukainen.